

datastructuren en algoritmen
2011 09 12
college 3

- **lineaire datastructuren**
stacks, queues, vectoren, lijsten, rijtjes
- **hierarchische datastructuren**
bomen, traversals

schema

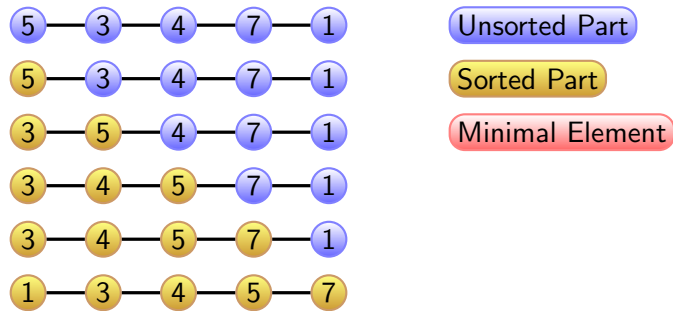
- recap
- sorteren
- heaps
- materiaal

schema

- recap
- sorteren
- heaps
- materiaal

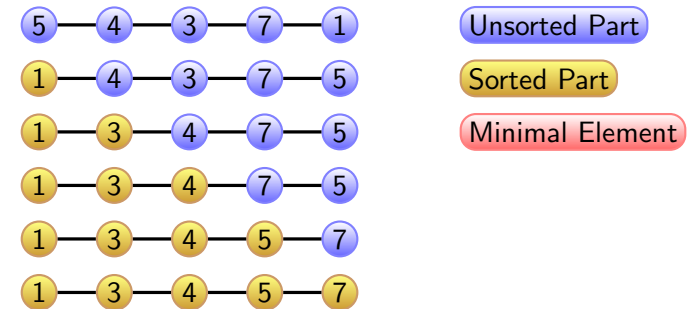
sorteren: voorbeeld insertion sort

- het rijtje bestaat uit een gesorteerd deel en een niet-gesorteerd deel
- neem het eerste item uit het niet-gesorteerde deel en voeg het op de juiste plek toe aan het gesorteerde deel

sorteren: voorbeeld selection sort

- zoek een kleinste key in het rijtje en verwissel dat item met het eerste item
- itereer op de rest van het rijtje

sorteren: specificatie

- **input:**
een eindig rijtje getallen
- **output:**
een geordende permutatie van de input

wat sorteren we?

we sorteren alleen getallen, maar:

- zo'n getal is de **key** van een groter **item**
een **item** bestaat uit een **key** en **element**
- (we maken ons niet druk over bijv de vraag of we hele grote items moeten verplaatsen)

wat is gesorteerd?

definitie:

een **ordering** is een binaire relatie $\leq$ zo dat

- $n \leq n$
reflexiviteit
- als $m \leq n$ en $n \leq p$ dan $m \leq p$
transitiviteit
- als $m \leq n$ en $n \leq m$ dan $m = n$
anti-symmetrie

een ordening is **totaal** als elk tweetal elementen vergelijkbaar is

voorbeeld & meestal gebruikt: natuurlijke getalen met $\leq$

eigenschappen van sorteeralgoritmes

- **de worst-case tijdscomplexiteit**
in termen van grote-Oh
- **in place**
ruimtegebruik in $\mathcal{O}(1)$: dat voor de data
plus eventueel een constante hoeveelheid extra ruimte
- **stabiel**
de volgorde van items met dezelfde key blijft behouden

hoe sorteren we?

- er zijn veel **sorteeralgoritmes**
(we gaan ook heel vaak sorteren!)
- veel hebben als basis vergelijken van keys:
comparison sort

sorteren: conventies

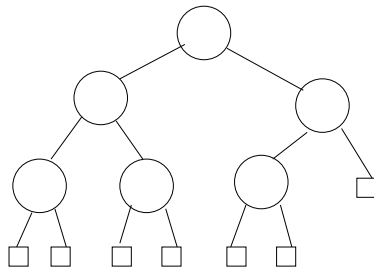
- we gaan uit van een **totale ordening** op de keys
- meestal zijn we alleen geïnteresseerd in de **keys**
(en niet zozeer in de elementen)
- een key kan **meer dan eens** voorkomen
- we bestuderen **verschillende sorteeralgoritmes**

heaps

een data-structuur die gebruikt wordt voor sorteren
maar ook voor andere toepassingen

complete binaire boom: definitie

- de lagen $0, 1, \dots, \text{hoogte} - 2$ zijn helemaal vol met interne knopen
dus 2^i interne knopen in zo'n laag i
- de laag $\text{hoogte} - 1$ is vanaf links vol met interne knopen,
dan leeg

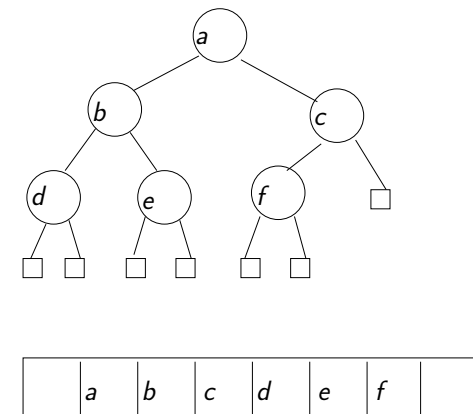

heap: definitie

- een complete binaire boom
- keys op de interne knopen
- externe knopen zijn leeg
- met de (min- of max-)heap eigenschap

heap als vector

met de level-numbering
werkt mooi voor complete binaire bomen!
heap met n items als array met lengte $m \geq n$

toegang tot keys in de heap

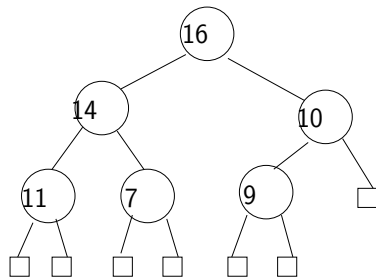
vanuit de boom gezien geven de we array-index:

- v is wortel dan $p(v) = 1$
- v linker-kind van u dan $p(v) = 2p(u)$
- v rechter-kind van u dan $p(v) = 2p(u) + 1$

vanuit het array gezien geven we ouder of kind:

- $\text{parent}(i) = \lfloor \frac{i}{2} \rfloor$
- $\text{leftChild}(i) = 2i$
- $\text{rightChild}(i) = 2i + 1$

max-heap: voorbeeld

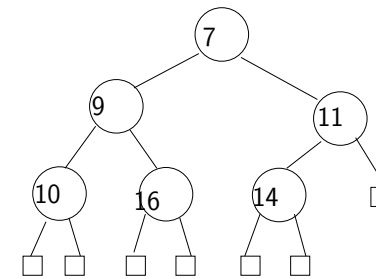

	16	14	10	11	7	9	
--	----	----	----	----	---	---	--

heap-eigenschap: definities

- voor de min-heap:
als boom: key van ouder kleiner-gelijk key van kind
als array: $H[\text{parent}(i)] \leq H[i]$
naar beneden worden de keys niet echt kleiner
minimum key op de wortel
- voor de max-heap:
als boom: key van ouder groter-gelijk key van kind
als array: $H[\text{parent}(i)] \geq H[i]$
naar beneden worden de keys niet echt groter
maximum key op de wortel

min-heap: voorbeeld

	7	9	11	10	16	14	
--	---	---	----	----	----	----	--

heap: eigenschap

de hoogte van een heap met n interne knopen is $\lceil \log(n+1) \rceil$

dus in $\Theta(\log(n))$

down-heap bubbel

- voor max-heap of voor min-heap
- heap gezien als boom of als array
- gebruikt bij verwijderen en bij sorteren

bubbel in heaps

- we hebben een knoop met links en rechts een al een heap
herstel heap-eigenschap door down-heap bubbel
- we hebben een heap en voegen een item toe
herstel heap-eigenschap door up-heap bubbel

down-heap bubbel voor de min-heap

$\text{downMinHeap}(H, i)$ met input i een knoop in H
links en rechts van i is het al een min-heap

- bekijk i , zijn linker-kind l en zijn rechter-kind r
- bepaal de kleinste van i, l, r
- als kleinste is i dan klaar
- als kleinste is l : verwissel i en l , doe $\text{downMinHeap}(H, i)$
- als kleinste is r : verwissel i en r , doe $\text{downMinHeap}(H, i)$

up-heap bubbel

- voor max-heap of voor min-heap
- heap gezien als boom of als array
- gebruikt bij toevoegen

tijdscomplexiteit bubbel

voor down-heap bubbel en up-heap bubbel geldt:
tijdscomplexiteit in $\mathcal{O}(\text{hoogte})$ dus in $\mathcal{O}(\log(n))$

up-heap bubbel voor de min-heap

$\text{upMinHeap}(H, i)$ met input i een knoop in H

i verstoort mogelijk de heap-eigenschap

- bekijk i en zijn ouder p
- als i kleiner: verwissel i en p , doe $\text{upMinHeap}(H, i)$
- als i groter: klaar

heap: verwijder de wortel

- bewaar wortel; zet laatste op plek wortel
in array: verwissel $H[1]$ met $H[\text{laatste}]$; dan $\text{laatste} := \text{laatste} - 1$
- zorg dat het weer een heap wordt met downMinHeap of downMaxHeap
- worst-case tijdscomplexiteit: $\mathcal{O}(\log(n))$ (waarom?)

heap: toevoegen

input: een heap H en een item met key k

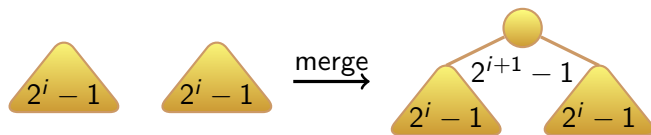
- plaats item op plek *laatste*; hoog *laatste* een op
- zorg dat het weer een heap wordt met upMinHeap of upMaxHeap

hoe maken we een heap van n items?

- voeg één voor één een item toe
per stap in $\mathcal{O}(\log(n))$ dus totaal in $\mathcal{O}(n \log n)$
- voor $n = 2^h - 1$ voor zekere h : bottom-up heap construction
in $\mathcal{O}(n)$

bottom-up heap construction

- maak van alle $2^h - 1$ elementen een heap ter grootte 1
- voor stap $1, \dots, \log n$:
merge heaps ter grootte $2^i - 1$ tot heap ter grootte $2^{i+1} - 1$

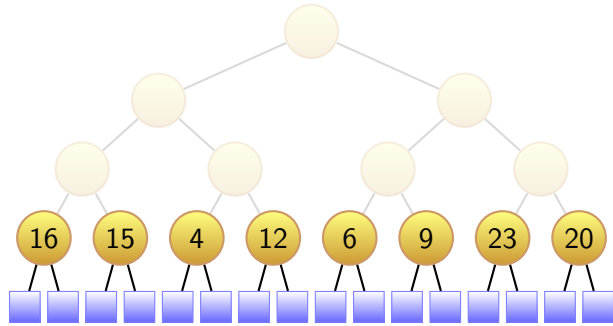
merging twee heaps

- plak item met key k boven twee heaps
- doe zonodig down-heap bubbel om weer een heap te maken

bottom-up heap constructie: voorbeeld

We bouwen een heap van de volgende $2^4 - 1 = 15$ elementen:

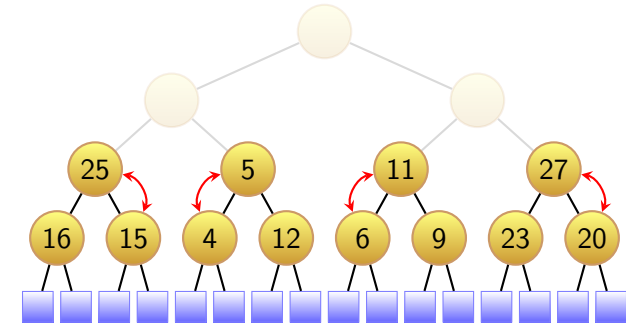
16, 15, 4, 12, 6, 9, 23, 20, 25, 5, 11, 27, 7, 8, 10

bottom-up heap construction

We bouwen een heap van de volgende $2^4 - 1 = 15$ elementen:

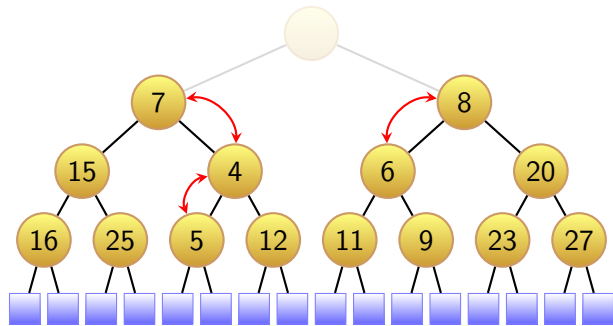
16, 15, 4, 12, 6, 9, 23, 20, 25, 5, 11, 27, 7, 8, 10

bottom-up heap construction

We bouwen een heap van de volgende $2^4 - 1 = 15$ elementen:

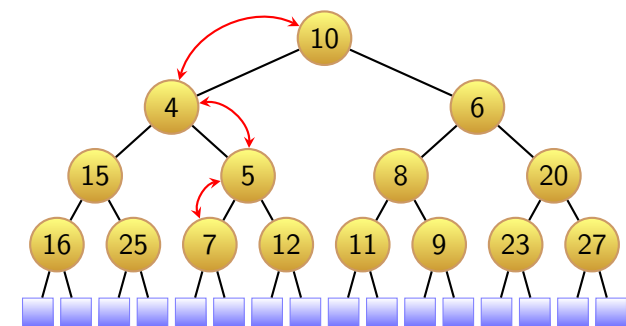
16, 15, 4, 12, 6, 9, 23, 20, 25, 5, 11, 27, 7, 8, 10

bottom-up heap construction

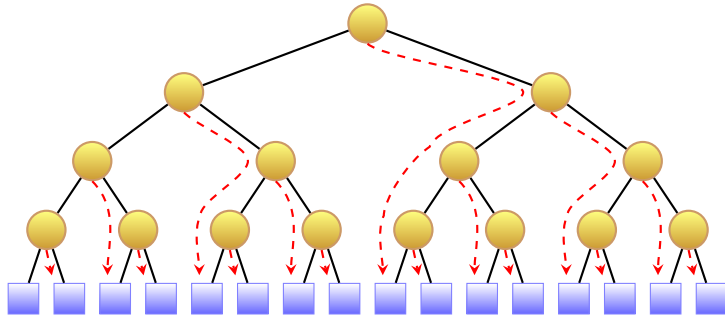
We bouwen een heap van de volgende $2^4 - 1 = 15$ elementen:

16, 15, 4, 12, 6, 9, 23, 20, 25, 5, 11, 27, 7, 8, 10

bottom-up heap constructie: complexiteit

- we gaan ten hoogste een keer door een kant heen
- er zijn $2n$ kanten
- totaal dus in $\mathcal{O}(n)$ dus beter dan in $\mathcal{O}(n \log n)$

sorteren: heap-sort

we bekijken de max-heap gerepresenteerd als volle vector

```
Algorithm heapsort( $H$ ):  
  buildMaxHeap( $H$ )  
  for  $i = H.length$  downto 2 do  
    exchange  $H[1]$  met  $H[i]$   
     $H.size := H.size - 1$   
    downHeap( $(H, 1)$ )
```

heap-sort: eigenschappen

- worst-case tijdscomplexiteit in $\mathcal{O}(n \log(n))$
- in place

schema

- recap
- sorteren
- heaps
  - bubbel
  - verwijderen en toevoegen
  - bouwen van een heap
  - sorteren met een heap
- materiaal

materiaal

- boek 2.4.2, 2.4.3, 2.4.4

extra materiaal

- Fibonacci heap